

MIKSI NYKYPOLITIIKAN MUKAISET RESEPTILÄÄKKEET EIVÄT VOI TOIMIA

Thorsten Polleit

(Tämä puheenvuoro pidettiin Euroopan parlamentin kuulemistilaisuudessa Strasbourgissa Ranskassa heinäkuun 14. päivänä 2009.)

Syy tuholle

Tekevätkö valtiot riittävästi taistellakseen tätä finanssi- ja talouskriisiä vastaan? Onko hyvä asia, että keskuspankit ovat leikanneet korkotasot käytännössä noltaan ja lisänneet rahan tarjonnan perustaa dramaattisesti tukeakseen finanssisektoria? Estyykö lama, jos valtiot ympäri maailmaa keräävät valtavia alijäämiä pyrkimyksenä vahvistaa kysyntää, tuotantoa ja työllisyyttä?

Jotta voimme vastata näihin kysymyksiin totuudenmukaisesti, meidän täytyy diagnosoida romahduksen syyt ja muodostaa sen jälkeen kunnollinen tie ulos siitä. Diagnoosi voidaan todeta yhdellä lauseella: Valtiot ovat aiheuttaneet finanssi- ja talousromahduksen tukahduttamalla vapaat markkinat. Ja resepti tämän romahduksen päättämiseksi on seuraava: Ainoastaan vapaat markkinat, ei valtio, voi päättää sen.

Romahduksen analyysi

Jotta tämä on nähtävissä, täytyy luottomarkkinoiden romahduksen syyt analysoida käyttämällä luotettavaa – tarkoittaen itävaltalaisista – taloustiedettä.

Romahdus on lopputulos valtion kontrolloimasta fiat-rahajärjestelmästä. Valtioiden omistamat keskuspankit pitävät yllä monopolia rahan tarjonnassa ja he lisäävät sitä tyhjistä laajentamalla *kiertoluottoja* (circulation credit). Tällainen rahataloudellinen järjestelmä luo väistämättä epätasapainoa.

Kiertoluottojen nousu laskee markkinoiden korkotasoa alle niiden luontaisten tasojen – tarkoittaen tasoa, jotka vallitsisivat ellei luottojen tarjontaa olisi keinotekoisesti lisätty. Alaspäin manipuloitu korkotaso houkuttelee lisäinvestointeja ja lietsoo samaan aikaan kulutuksen kasvuun nykyisillä tuloilla säästöjen kustannuksella. Tämän seurauksena rahan tarjonnan lisäys saa kokonaisrahataloudellisen kysynnän ylittämään resurssien kapasiteetin taloudessa – talous alkaa elämään yli varojensa.

Ennemmin tai myöhemmin nouseva rahan tarjonta työntää hintoja ylös, olivat ne sitten kulutushyödykkeiden tai omaisuuserien (kuten esimerkiksi osakkeiden, velkakirjojen, talojen, kiinteistöjen jne.) hintoja. Nousevat hinnat ovat tosiaankin luonteenomainen piirre pahamaineisen inflatoriselle valtion sponsoroimalle fiat-rahajärjestelmälle.

Tämän lisäksi keinotekoisesti tukahdutettu korkotasoa siirtää lisääntyvästi niukkoja resursseja enemmän aikaa kuluttavien pääomahyödykkeiden tuotantoprosesseihin – kulutushyödykkeiden tuotantoprosessien kustannuksella. Vaikka rahan tarjonnan lisäys alustavasti voimistaa taloudellista toimintaa, seuraava noususuhdanne on, jokseenkin traagisesti, taloudellisesti kestävä ja sitä tulee seuraamaan laskusuhdanne.

Jos injektio lisärahaa ja –luottoja tyhjästä olisi kertaluontoinen tapahtuma, noususuhdanteen purkautuminen ei otaksuttavasti kestäisi kauaa. Markkinoiden toimijat palauttaisivat heidän toivomansa suhteen kulutuksen, säästöjen ja investointien välille – jota luottojen ja rahan laajentaminen häiritsee – ja tämä paljastaisi virheinvestoinnit. Markkinoiden kysyntä tippuisi vailla yritysten odotuksia ja kannattamattomat sijoitukset likvidoitaisiin. Harhakuvasen taloudellisen laajentumisvaiheen luomat työpaikat täytyisi leikata.

Valitettavasti nykyisessä valtion sponsoroimassa fiat-rahajärjestelmässä luottojen ja rahan lisäyksen luominen tyhjästä ei ole kertaluontoinen tapaus. Heti kun vapaiden markkinoiden voimat ilmoittavat korjausprosessista – toisin sanoen viestittävät lähestyvistä taantumasta – yleinen mielipide vaatii vastatoimenpiteitä.

Tämä puolestaan ei valu hukkaan keskuspankkien kohdalla. Rahatalouden päättäjät lisäävät luottojen ja rahan tarjontaa vielä enemmän, tuoden siten korkotasot jopa vielä alemmille tasoille. Toisin sanoen rahapolitiikka taistelee romahduksen korjausta vastaan turvautumalla nimenomaiseen keinoon, joka alkujaan *aikaansai* romahduksen.

Toisinaan tällainen strategia saattaa toimia. Lähestyvä taantuma (laskusuhdanne) voidaan, korkotasojen laskun keinoin, kääntää ympäri toipumiseksi (noususuhdanne).

Murray N. Rothbard selittää miksi

Nousuhdannetta pidetään yllä ja edellä sen väistämätöntä lopputulemaansa toistuvilla ja kiihtyvillä elvyttävän pankkiluoton annoksilla.¹

Kuitenkin heti kun luottolaajentuminen todella pysähtyy, paljastuu väistämätön sopeutuminen ja yritykset likvidoidvat epäkurantteja sijoituksia ja leikkaavat kannattamattomia työpaikkoja. Mitä kauemmin heikentyvää noususuhdannetta pidetään yllä, sitä suurempia ovat virheinvestoinnit jotka täytyy korjata ja sitä suurempia ovat menetykset tuotannossa ja työllisyydessä.

Epäilemättä korkotasoa tukahduttava rahapolitiikka on valtaviiran taloustieteilijöiden laajasti ylistämä keino taloudelliseen toipumiseen. Juuri tämä kyseinen vakaumus lainaa älyllisen tukensa valtioille ja niiden keskuspankeille toimintapolitiikan jatkamiselle, joka alkujaankin aiheutti tuhon.

Ludwig von Mises tiesi yleisön ideologisesta vastenmielisyydestä korkotasojen nostolle ja hän asetti seuraavan traagisen tapahtumaketjun seuraavasti:

Yleisön mielessä lisää inflaatiota ja lisää luottolaajentumista ovat ainoa lääke pahuutta vastaan, jonka inflaatio ja luottojen laajentaminen ovat saaneet aikaan.²

Mutta Mises oli hyvin tietoinen, että korkotasojen painaminen yhä alemmille tasoille ei ratkaise ongelmaa. Hän kirjoitti:

Talousjärjestelmään vaikuttava aaltomainen liike, toistuvat nousukaudet joita seuraa laskukaudet, on väistämätön tulos pyrkimyksistä, toistettuna yhä uudelleen, alentaa markkinoiden kokonaiskorkotasoa luottolaajentumisen keinoin. Ei ole mitään keinoa välttää luottolaajentumisen aikaansaama noususuhdanteen lopullista romahdusta. Ainoa vaihtoehto on, että joko kriisi saapuu aikaisemmin vapaaehtoisen tulevien luottolaajennusten hylkäämisen seurauksena tai myöhemmin lopullisena ja täydellisenä katastrofina siihen kohdistuvalle valuuttajärjestelmälle.³

Vaara vapaiden markkinoiden tuhoamisesta täysin

Kuten yllä on mainittu, totuudenmukainen diagnoosi sairauden syistä on

¹ Murray Rothbard, *For A New Liberty* (Ludwig von Mises Institute, 2006 [1973]), s. 237.

² Ludwig von Mises, *Human Action* (Fox & Wiley, 1996), s. 576-7.

³ *ibid.*, s. 572.

välttämätöntä ratkaisujen löytämiseksi. Jos hyväksyy itävaltalaisen taloustieteen tarjoaman – varsinaisen kiistämättömästi oikean – diagnoosin sairaudesta, tulee vetää kaksi johtopäätöstä.

Ensinnäkin, enemmän luottoja ja rahaa alemmilla korkotasolla eivät voi, ja eivät pysty, estämään lopullista tuhoa, jonka on aiheuttanut liian paljon luottoja ja rahaa. Toiseksi – ja tämä näkökohta ei välttämättä herätä ihmisten huomiota heti – valtioiden pyrkimykset taistella korjausta vastaan tulevat tuhoamaan sen vähän mitä vapaiden markkinoiden järjestyksestä on jäljellä.

Tämä tulee selväksi tarkasteltaessa liikepankkien yksityisen omistajuuden roolia nykyisessä luottomarkkinoiden turbulenssissa. Liikepankit ovat rahan pääasiallisia tuottajia niiden myöntäessä lainoja yksityisille kotitalouksille, yrityksille ja julkisille tahoille.

Pankkien omistajat ovat kuitenkin kasvavissa määrin huolestuneet, että lainaajat saattavat epäonnistua hoitamaan luottojaan sovitusti. Tämän seurauksena he käskevät pankinjohtajiaan pidättäytymään uusimasta erääntyviä lainoja – puhumattakaan laajentamasta pankin luottoaltistumista. Jos pankit vaativat lainaajia maksamaan takaisin lainansa, rahavaranto laskee ja tämä saa liikkeelle mukautumiset, joita enemmistön mielipide niin paljon vihaa.

Ylläpitääkseen nykyisen luottojen ja rahan tarjonnan tason valtio saattaa haluta (ja saattaa löytää) yleisön tuen kansallistaakseen suuria osia pankkisektorista. Silloin se voisi pakottaa kansallistetut pankit laajentamaan luottoja ja rahaa yrityksille, kotitalouksille ja valtioille – poliittisesti soveliaalla tavalla.

Sanomattakin on selvää, että tällainen kehitys saa aikaan ongelmia kaikkein suurimmassa mahdollisessa mittakaavassa. Se asettaa valtion kontrolliin päätöksistä kuka saa luottoja ja millä ehdoilla ja tällainen talous kääntyy (ennemmin tai myöhemmin) käsky- tai suunnitelmataloudeksi.

(Ainoa) tie ulos

Tätä taustaa vasten on vedettävä johtopäätös, että valtion interventionismi

rahatalouden alueella on itse asiassa saanut aikaan hirvittävää vahinkoa. Viimeisin luottomarkkinoiden sekasorto on erinomainen todiste siitä, että interventionismi ei saavuta sille asetettuja tavoitteita.

Kuten Mises kirjoittaa:

Interventionismi ei ole taloudellinen järjestelmä, tarkoittaen ettei se ole menetelmä, joka mahdollistaa ihmisille saavuttaa heidän päämääränsä. Se on pelkästään menettelytapojen järjestelmä, joka häiritsee ja aikanaan tuhoaa markkinatalouden. Se haittaa tuotantoa ja vahingoittaa tarpeiden tyydyttämistä. Se ei tee ihmisiä rikkaammiksi, se tekee ihmiset köyhemmiksi.⁴

Ainoa tie pois tuhosta on palata kestävään rahaan – tarkoittaen vapaiden markkinoiden rahaan – yksityistämällä valtiojohtoinen rahajärjestelmä. Vapaiden markkinoiden järjestys, jossa ihmiset vapaasti päättävät yleisesti hyväksytyistä vaihdannan välineistä, tukeutuisi otaksuttavasti kultaan, mutta mahdollisesti myös muihin välineisiin (esimerkiksi hopeaan, platinaan ja niin edelleen).

Tarve paluulle kestävään rahaan ei ole, kuten eräät hysteriset vastustajat ja valtavirran taloustieteilijät saattavat pitää yllä käsitystä, ideologisesti motivoitunutta. Päinvastoin, se voidaan loogisesti johtaa Misesin *prakseologiasta* tai ihmisen toiminnan logiikan tieteestä – ainoastaan vapaiden markkinoiden raha on yhteensopiva ylläpitämään vapaiden markkinoiden järjestystä.

Tämä globaali rahataloudellinen tuho on osoitus totuudesta, jota Mises ja hänen seuraajansa ovat esittäneet prakseologian perusteella, nimittäin että valtion kontrolloima fiat-raha tulee epäonnistumaan. Se viestittää meille, että on korkea aika etsiä perustavanlaatuisia rahataloudellista uudistusta: paluuta vapaiden markkinoiden rahaan, suojelemaan ja ylläpitämään ihmisten vapautta ja taloudellista hyvinvointia.

Alkuperäinen artikkeli: [Why the Current Policy Prescriptions Cannot Possibly Work](#)

⁴ Ludwig von Mises, *Interventionism: An Economic Analysis* (The Foundation for Economic Education, 1940), s. 77.